

Konstnärernas Riksorganisation.

Till:

Region Gävleborg
Kultur Gävleborg
801 88 Gävle

E-post: rg@regiongavleborg.se

Konstnärernas Riksorganisations remissyttrande över regional kulturplan Gävleborg 2023-2026, diariennr: KKN 2020/273

Konstnärernas Riksorganisation arbetar aktivt med frågor som rör bild- och formkonstnärernas villkor inom kultursamverkansmodellen och lämnar härmed synpunkter på remissversionen av regional kulturplan Gävleborg 2023-2026 (dnr: KKN 2020/273) för våra medlemmars räkning.

Konstnärernas Riksorganisation företräder drygt 3 400 professionella bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. Vi arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer. I Gävleborgs län har vi 67 medlemmar.

Med vänliga hälsningar

Sara Edström,
riksordförande för Konstnärernas Riksorganisation

Konstnärernas Riksorganisation
Växel: 08-54 54 20 80
Adress: Hornsgatan 103, 9 tr, 117 28 Stockholm
E-post: kro@kro.se
Webb: www.kro.se

Kontaktperson:
Jon Brunberg, kulturpolitisk strateg och pressansvarig
Mobil: 070-275 59 29
E-post: jon.brunberg@kro.se

Inledning

Kultursamverkansmodellen har medfört ett ökat regionalt bestämmande över kulturpolitiken. Detta innebär fler möjligheter att utveckla förutsättningarna och forma framtiden för det regionala konstlivet. Ett vitalt och utforskande konstliv kräver att konstnärerna kan verka under rimliga arbetsvillkor.

Bild- och formkonstnärer är en av de konstnärliga yrkesgrupper som har absolut lägst inkomster. Konstnärsnämndens rapport *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor* från 2016 visar att den sammanräknade medianinkomsten för bildkonstnärer är 13 138 kr i månaden före skatt. Det kan jämföras med hela befolkningen vars medianinkomst är 24 172 kr i månaden före skatt.¹ Det behövs satsningar som säkerställer att bild- och formkonstnärer får skäliga ersättningar när de arbetar med till exempel utställningar, gestaltungsuppdrag, föreläsningar eller andra uppdrag för regionala och kommunala arrangörer och andra aktörer med regionalt och kommunalt stöd.

Region Gävleborgs kulturplan utgår från både nationella och regionala kulturpolitiska mål. I Regeringsformens första bestämmelse för statskicketts grunder anges att ett av de grundläggande målen för den offentliga verksamheten är den enskildes *kulturella välfärd*. I förhållandet till den enskilde förskriver grundlagen att var och en gentemot det allmänna är tillförsäkrad yttrandefrihet: *frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor*. Den kulturella välfärden förutsätter att den enskilde konstnären inte bara kan utöva den yttrandefrihet som anges utan också har en reell möjlighet att bedriva sin verksamhet på ett hållbart sätt.²

De nationella kulturpolitiska målen anger att ”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling”. Goda ekonomiska och sociala villkor för bild- och formkonstnärerna är en mycket viktig förutsättning för att de kulturpolitiska målen skall kunna uppnås. Utan goda villkor kan de inte vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft, vilket i sin tur påverkar medborgarnas möjligheter att ta del av konst, och den konstnärliga kvalitet som är tänkt att prägla samhällets utveckling.³

Goda villkor är också en förutsättning för att regionerna ska kunna uppfylla sitt särskilda ansvar enligt förordningen om stöd till regional kulturverksamhet (2010:2012) att främja en god tillgång till professionell bild- och formkonst för länets invånare.⁴

Många offentliga verksamheter följer FN:s globala mål Agenda 2030, något som också lyfts i kulturplanen. Vi vill här lyfta Mål 8 under Agenda 2030 som vägledande även för goda villkor för bild- och formkonstnärer: “Anständiga arbetsvillkor främjar en hållbar ekonomisk tillväxt och är en positiv kraft för hela planeten”.⁵

¹ Konstnärsnämnden, *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor* (2016), tabell 20.

² Sveriges riksdag, *Regeringsformen*, 1 kap. 2 §; 2 kap. 1 §.

³ Kulturrådet, *De nationella kulturpolitiska målen*, <<https://www.kulturradet.se/om-oss/sa-arbetar-vi/kulturpolitiska-mal/>>, hämtad 2022-02-25.

⁴ Sveriges riksdag, *Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet*, §8.

⁵ UNDP, *Globala målen*, <www.globalamalen.se>, Mål 8, hämtad 2022-02-15.

Synpunkter på kulturplanen

Övergripande synpunkter på remissutgåvan

Vårt övergripande intryck av regional kulturplan Gävleborg 2023-2026 är att den är både ambitiös, grundligt genomförd och förankrad i den verklighet som vi menar råder för våra medlemmar.

Både när det gäller språket såväl som innehållet i kulturplanen visar på höga ambitioner i regionen när det gäller att förvalta såväl som att förnya och utveckla det existerande konstlivet. Det är berömvärt med de sammanfattande versionerna, och att kulturplanen finns tillgänglig på olika språk samt på lätt svenska, vilket pekar på en önskan om att göra kulturplanen mer tillgänglig. Vi efterlyser dock mer konkretion i fråga om vad regionen vill utveckla och tydliga prioriteringar för kommande planperiod.

Avsnittet 'Regionala kärnprinciper'

I avsnittet Regionala kärnprinciper vill vi speciellt lyfta fram formuleringar om professionella kulturskarpares villkor (s. 23). Här framgår att det finns en stor insikt om vikten av goda arbets- och avtalsvillkor för kulturskapare i länet. Den framhävda formuleringen "Yrkesverksamma inom kultursektorn ska ha goda arbetsvillkor" sätter frågan om arbetsvillkor högt på agendan vilket är mycket glädjande. För bild- och formkonstnärer är det en stor utmaning att de inte får betalt för den arbetstid de lägger ner före, under och efter en utställning. Ett viktigt steg är att tydligt prioritera detta i regionens egen budget, vilket i sin tur skapar förutsättningar för Kulturrådet att skjuta till mer medel.

På grund av bild- och formkonstnärernas, och andra konstnärgruppers, mycket låga inkomster tycker vi att det är mycket viktigt att stat, regioner och kommuner tydligt deklarerar att man skall sluta avtal enligt branschpraxis och de standardavtal som finns inom kultursektorn och agera förebildligt när det gäller arvodering, så att inte bild- och formkonstnärer och andra kulturutövare arbetar gratis åt regionen eller de verksamheter som regionen stöttar.

Region Gävleborg uttrycker med skärpa sin hållning i frågan på sid 23 i kulturplanen, om yrkesverksamma kulturskarpares villkor. "Att behålla, attrahera och vidareutveckla professionell kompetens och kunskap inom kultursektorn är en investering i ett hållbart och innovativt konst- och kulturliv med höga anpassningsmöjligheter snarare än en kostnad." Samt att "Yrkesverksamma inom kultursektorn måste ha goda arbetsvillkor. Det innebär för dem som anlitar professionella kulturskapare att framför allt följa upphovsrättsliga regler och ge ekonomisk ersättning för deras arbete, lön eller arvode enligt kollektivavtal, riktlinjer och rekommendationer från nationella intresseorganisationer." Vi instämmer helt och fullt i detta. Det är mycket viktigt för det fortsatta strategiskt viktiga arbetet med att stärka regionens professionellt utövande bild- och formkonstnärer.

Avtalet för medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet) reglerar ersättningar till bild- och formkonstnärer vid utställningsuppdrag. Avtalet är bindande för statliga aktörer men skall vara vägledande för alla utställningsarrangörer med offentlig finansiering och är i dag branschpraxis. Tyvärr får många utställande konstnärer trots detta sällan ersättning för sitt arbete före, under och efter en utställning (medverkansersättning). Detta är oacceptabelt.

Därför är det också av största vikt att det skrivs in strategiskt viktiga dokument, som kulturplanen, att MU-avtalet skall följas. Region Gävleborgs kulturplan 2023-2026 beskriver tydligt att regionen följer MU-avtalet och vi tycker det är mycket glädjande att på sid. 37 läsa att Region Gävleborg följer våra rekommendationer när det gäller arvoden och tillämpar MU-avtalet, och på sid. 61 att Kultur Gävleborgs verksamhetsutveckling inom konst sprider kunskap om MU-avtalet till länets arrangörer.

Vi har samlat några kompletterande förslag rörande MU-avtalet i ett särskilt avsnitt längre ned i detta yttrande.

Avsnittet 'Bild- och formkonst och slöjd' (s. 37-39)

Professionell bild- och formverksamhet

Kulturrådet införde 2018 professionell bild- och formverksamhet som ett specifikt kulturområde i kultursamverkansmodellen. På sid. 14 i Regional kulturplan Gävleborg 2023-2026 nämns också professionell bild- och formverksamhet som ett av sju verksamhetsområden.

I det fördjupande avsnittet på sid. 37-39 så behandlas däremot bild- och formkonst tillsammans med slöjd. Vi vill se att kulturplaner i allmänhet behandlar området professionell bild- och formkonst i ett eget avsnitt separerat från slöjd och att respektive område får egna prioriteringar. Vi anser att kulturplaner därmed blir tydligare och att båda områdena gynnas av att få egna områdesspecifika skrivningar och prioriteringar.

Regionens prioriterade områden för bild- och formkonst och slöjd

Innehållet i avsnittet "Bild- och formkonst och slöjd" är slående likt det vi hittar i kulturplanen för 2019-2021 (gäller även 2022) och prioriteringarna är i princip desamma, utom att punkten om kultur för barn och unga utökats och en ny punkt om förstärkt integrering av miljömässig hållbarhet lagts till. Vi antar att det har sin förklaring i att prioriteringarna långsiktiga och allmänt hållna och därmed relevanta även idag, men vi menar att det är viktigt att också synliggöra utvecklingen av prioriteringarna inom området.

En handlingsplan för bild- och formkonsten

Region Gävleborg har allt att vinna på att ta fram en handlingsplan för bild- och formkonsten i dialog med det regionala konstlivet. Det skulle vara en möjlighet att flytta fram positionerna i fråga om bland annat MU-avtal och enprocentsregeln. En sådan handlingsplan kan beskriva hur konkreta satsningar som stödjer konstens ekosystem i region Gävleborg kan genomföras, såsom produktionsstöd, stöd till produktionsplatser och fortbildningsmöjligheter.

Samtalsserien *Samtidskonstens utveckling i Gävleborg* arrangerades av Statens Konstråd och Kultur Gävleborg 2019. Här möttes olika aktörer, politiker tjänstepersoner och representanter för konstorganisationer kring frågeställningar som "Hur ser samtidskonstens förutsättningar ut i länet?" Resultatet av de samtalen och uppföljningen *Forum Konst 2020* skulle med fördel kunna tas till vara i en handlingsplan, och ytterligare stärka Gävleborg som en vital region att verka i som konstnär.

Vi ser också gärna att Region Gävleborg stöttar kommunerna i att ta fram egna handlingsplaner för bild- och formverksamhet. Regionen skulle kunna ta stöd i manualen "Så kan kommunen kvalitetssäkra sin konstpolitik" som Konstnärernas Riksorganisation har tagit fram. I den finns goda exempel från hela landet, och metoder, tips och checklistor för en bra konstpolitik. Manualen kan mycket väl användas som grund för fortbildningar och workshops i syfte att utveckla strategier och handlingsprogram för bild- och formkonsten.⁶

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Gävleborg:

- Tar fram en handlingsplan för hur professionell bild- och formverksamhet skall utvecklas i regionen som inbegriper hela sektorn.

Utställningsmöjligheter

Hur kan Länsmuseet Gävleborgs och även Hälsinglands museums utställningsverksamhet med samtida bild- och formkonst stärkas? Ett förslag är att genomföra ett större, återkommande, konstevenemang i länet. Med ett roterande värdskap eller satellitverksamheter kan fler av regionens invånare nås av bild- och formkonst och fler konstnärer kan verka lokalt. Att regionalt synliggöra privata och kommunala utställningsarrangörer kan också främja samtidskonstens utveckling i Gävleborg. På så sätt kan regionen ännu bättre uppfylla ansvaret, enligt förordningen om stöd till regional kulturverksamhet, att främja en god tillgång för länets alla invånare till professionell bild- och formkonst.

En utökad utställningsverksamhet kan i sin tur skapa förutsättningar för ökade statliga stöd. Det skulle också stärka infrastrukturen för den samtida konsten och möjliggöra för fler yrkesverksamma konstnärer att etablera sig i länet, både i stad och på landsbygden, något som skapar positiva bieffekter även på övriga näringar.

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Gävleborg:

- Gör en översyn över utställningsmöjligheterna i länet för samtidskonst
- Skapar en eget utställningsrum eller konsthall för samtidskonst.
- Tar initiativ till ett större, återkommande, konstevenemang i länet.

MU-Avtalet

Avtalet för medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet) reglerar ersättningar till bild- och formkonstnärer vid utställningsuppdrag. Avtalet är bindande för statliga aktörer men skall vara vägledande för alla utställningsarrangörer med offentlig finansiering och är i dag branschpraxis. Tyvärr får många utställande konstnärer trots detta sällan ersättning för sitt arbete före, under och efter en utställning (medverkansersättning). Detta är oacceptabelt. Därför är det också av största vikt att det skrivs in i strategiskt viktiga dokument, som kulturplanen, att MU-avtalet skall följas.

Kulturrådets översyn av MU-avtalet från 2021 visar att hela 93% av de utställningsarrangörer som har regioner som huvudman uppger att de följer MU-avtalet och att inkludera både utställningsersättning och medverkansersättning. Däremot finns det försvinnande få regionala utställningsarrangörer som gör utställningar med sam-

⁶ Konstnärernas Riksorganisation, *Så kan kommunen kvalitetssäkra sin konstpolitik* (2018), <<http://kro.se/rapporter/sa-kan-kommunen-kvalitetssakra-sin-konstpolitik-2017>>.

tidskonst. Bara 19 regionala utställningsarrangörer i hela landet bedömdes ha utställningar med samtidskonst och därför vara av intresse i Kulturrådets undersökning, att jämföra med 163 kommunala utställningsarrangörer.⁷

I Kulturrådets översyn blir det tydligt att kommuner och det ideella konstlivet står för merparten av utställningsmöjligheterna i landet men att de varken har tillräckliga resurser för att producera utställningar eller betala skäliga ersättningar. 76% av kommunala utställningsarrangörer säger sig följa MU-avtalet, men 44% betalar bara den obligatoriska utställningsersättningen och hela 86% uppger att de alltid eller ofta bara avtalar om miniminivåer för utställningsersättning. Det innebär att många utställande konstnärer sällan får ersättning för sitt arbete före, under och efter en utställning (medverkansersättning).

Med tanke på att kommunerna och det ideella konstlivet står för mycket av utställningsverksamheterna i regionerna anser vi att regionerna i hela landet bör arbeta för att hitta lösningar för att kunna betala skäliga ersättningar i samband med utställningsuppdrag, i samverkan med stat, kommuner och det lokala konstlivet.

Vi pekar gärna på Region Västra Götaland som en nationell förebild eftersom regionen har insett att det är orimligt att konstnärer ska arbeta gratis och därför 2017 i ett första steg satsade en miljon kr extra bara för att finansiera medverkansersättning hos 10 utställningsarrangörer. I deras kulturplan för 2020-2023 står: "För att göra Västra Götaland till en attraktiv produktionsplats för samtida konst har kulturnämnden successivt ökat stödet för medverkans- och utställningsersättning (MU-ersättning) till konstinstitutioner med regionala uppdrag".⁸

På Konstnärernas Riksorganisations hemsida finns 17 skäl för att, vid sidan av de grundläggande principerna om skäliga avtalsvillkor, tillämpa MU-avtalet för att konstnärerna ska få skäliga ersättningar. På hemsidan finns också praktiska verktyg såsom mallar för avtal och budgetering för konstnärers medverkansersättning, tabeller för utställningsersättning, med mera.⁹

Konstnärernas Riksorganisation arbetar även med att ta fram rekommendationer för bättre villkor för formgivare och ett dokument med verktyg och skrivningar om "best practice" åt formgivare som behöver stöd i arvodesdiskussioner med uppdragsgivare.

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Gävleborg:

- utarbetar en åtgärdsplan för att säkerställa att avtalet för Medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet) alltid tillämpas för bild- och formkonstnärer som ställer ut i länet och att konstnärer alltid får ersättning för det arbete de lägger ner före, under och efter utställningar.
- skapar en MU-pott för medverkans- och utställningsersättning som även kommunala och ideella utställningsarrangörer kan söka medel ur.
- utarbetar en konstnärspolicy som reglerar hur regionen skall avtala om arvodet, med mera, när den anlitar bild- och formkonstnärer.

⁷ Kulturrådet, *MU-avtalet*, rapport (2021), s. 10,13-14.

⁸ VGR, pressmeddelande, <<https://www.pressmachine.se/pressrelease/view/vastra-gotalandsregionen-miljonsatsar-starker-mu-avtalet-26333>>, hämtad 2022-02-25 ; VGR, *Kulturplan 2020-2023*, s. 25.

⁹ Konstnärernas Riksorganisation, 17 skäl för kommuner, regioner och arrangörer att tillämpa MU-avtalet, <<http://kro.se/rapporter/17-skal-for-kommuner-regioner-och-arrangorer-att-tillampa-mu-avtalet/>>.

Armlängds avstånd och konstnärlig frihet

Vi tycker det är utmärkt att Region Gävleborg i kulturplanen uppmärksammar de frågeställningar om armlängds avstånd och konstnärlig frihet som Myndigheten för kulturanalys lyfter i sin rapport "Så fri är konsten" från 2021 och tar tydlig ställning för att respektera den konstnärliga integriteten (sid 11 och sid 22) inte minst i denna tid när principen om armlängds avstånd utmanas. Vi vill också påpeka vikten av att respekten för armlängdsprincipen skrivs in i regionala riktlinjer. Vi följer noga utvecklingen då denna fråga är starkt närvarande för många av våra medlemmar i deras vardag och vi kan inte nog understryka vikten av att armlängds avstånd mellan konsten och politiken tillämpas.

Inför valet 2018 genomförde Konstnärernas Riksorganisation och sju andra bild- och formorganisationer en partienkät. Samtliga riksdagspartier svarade då "Ja" på frågan om "svensk kulturpolitik ska följa maktdelningsprincipen om att politiker beslutar om storleken på anslagen men inte över det konstnärliga innehållet". Detta är en central del av "principen om armlängds avstånd".¹⁰

Vi ser tyvärr att allt fler politiker börjat uttala sig om konstens innehåll. Det strider mot grundlagkraven i bland annat Regeringsformen.

Vi vill i samband med detta avsnitt påminna om vikten av att konstnärliga beslut inom regionen fattas av sakkunniga och av kulturlivets aktörer.

Den offentliga konsten

Vi läser på Region Gävleborgs hemsida att "Från och med 2012 ska en procent av Region Gävleborgs beräknade investeringar i byggnader, som inriktning, användas för konstnärlig miljögestaltning. Nu pågår och planeras stora om- och tillbyggnader inom regionen. Kultur Gävleborg leder den konstnärliga miljögestaltningen, vilket innebär en ökad möjlighet att arbeta med byggnadsanknuten och platspecifik konst i hela länet." Vi ser mycket positivt på detta. Enprocentsregeln nämns också på flera ställen i kulturplanen.

Den offentliga konsten är ett av de mest demokratiska konstnärliga uttryck vi har och innebär en unik möjlighet att upphandla konst av hög kvalitet som görs tillgänglig för invånarna. Därför bör regionen i dialog med kommunerna erbjuda verktyg som säkerställer att kulturen och konsten finns med i samhällsplaneringen och bebyggelseutvecklingen i hela regionen. Kommunerna kan till exempel med fördel skriva in enprocentsregeln i markanvisningarna. På så sätt delas ansvaret för de konstnärliga gestaltningarna mellan allmännyttiga bolag och privata exploatörer vilket borgar för konkurrensneutralitet mellan bolagen och att invånarna får likvärdig tillgång till offentlig konst. Det bidrar till att öka kvaliteten i livsmiljöerna och skulle göra hela Region Gävleborg intressantare att bo i, verka i och att besöka.

Vid stora byggprojekt borde regionen överväga möjligheten att avsätta en del av de medel som genereras av enprocentsregeln till en pott för att finansiera offentlig konst i delar av regionen där det inte byggs lika mycket.

Vi rekommenderar också att regionen tar fram en konstnärlig policy med riktlinjer för hur regionen skall agera när den ger uppdrag till konstnärer.

¹⁰ Kulturvalet, enkätsvar (2018), <<http://kro.se/documents/45/Kulturvalet.pdf>>, s. 3.

Nya rekommendationer för gestaltungsuppdrag

Konstnärernas Riksorganisation har utarbetat nya rekommendationer för konstnärliga gestaltungsuppdrag som både beställare och konstnärer kan använda för att identifiera och undvika sådant som kan orsaka problem. Rekommendationerna lyfter sådant som kan vara bra att tänka igenom i gestaltungsprocessens olika faser, från förberedelse till offentlig upphandling, genomförande och förvaltning. Här avhandlas allt från upphandlingar, konstkonsulenter och bygglov till budgetering och armlängds avstånd.¹¹

Gestaltad livsmiljö

Propositionen "Politik för gestaltad livsmiljö" (Prop. 2017/18:110) presenterades i februari 2018. Politiken tar här ett helhetsgrepp på den "gestaltade livsmiljön" vilket också inbegriper offentlig konst. Det politiska målet slår fast att:

"...arkitektur, form, design, konst och kulturarv har avgörande betydelse i samhällsbygget eftersom den gestaltade livsmiljön påverkar alla människor i deras vardag utifrån bland annat hälsa och välbefinnande. Gestaltad livsmiljö ska, enligt politiken, ses som ett sammanhållet område där alla dessa perspektiv samspelar och berikar varandra."¹²

Regional kulturplan Gävleborg 2023-2026 tar upp gestaltad livsmiljö på sid 44 som exempel på tvärssektoriella perspektiv men även under kapitlet som behandlar kulturskarpares villkor på sid 23. Det tycker vi är mycket lämpligt eftersom det är av yttersta vikt att tillse att bild- och formkonstnärernas arbets- och avtalsvillkor tillgodoses och att bild- och formkonstnärernas kompetens tillvaratas inom politikområdet gestaltad livsmiljö. Konstnärernas Riksorganisation och våra regionala företrädare är lämpliga att involveras som samtalspart och remissinstans i det arbetet.

Infrastruktur för konstnärlig produktion

Resurscentrum för bild och form

Region Gävleborg har anställda kulturutvecklare/konstkonsulenter som arbetar med att utveckla verksamheter och stötta både kommuner och det regionala kulturlivet. Regionen skulle kunna vidareutveckla det arbetet genom att utreda möjligheten att skapa ett resurscentrum för bild- och formkonsten med uppdrag att stärka infrastrukturen och förutsättningarna för konstnärer och underlätta för kommuners arbete med exempelvis enprocentsregeln och MU-avtalet.

Ett sådant centrum skulle kunna erbjuda rådgivning anpassad efter bild- och formkonstnärers behov och en fysisk mötesplats som strategiskt samlar och samordnar det regionala konstlivet, organisationer, myndigheter och näringsliv.

Flera regioner i Sverige har valt att satsa på sådana resurscentrum för bild och form, som Konst i Blekinge, Resurscentrum för Konst i Norrbotten och Konst i Halland. Även i Region Västmanland pågår ett arbete med att inrätta ett resurscentrum för bild och form vars verksamhet startar hösten 2022. Vi tror att ateljéföreningen och

¹¹ Konstnärernas Riksorganisation, *Rekommendationer Konstnärliga gestaltungsuppdrag* (2021), <<http://kro.se/rapporter/rekommendationer-konstnarliga-gestaltningar/>>.

¹² Boverket, *Politik för gestaltad livsmiljö*, <<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/gestaltad-livsmiljo/politik/>>.

den konstnärliga kollektivverkstaden GAFFEL i Gävle skulle kunna fungera utmärkt som ett nav för ett sådant resurscentrum.

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Gävleborg:

- utreder möjligheten att skapa ett resurscentrum för bild- och formkonsten med uppdrag att stärka infrastrukturen och förutsättningarna för konstnärer i länet.

Ateljéer och andra produktionsplatser

Ett levande konstliv i en region kräver inte bara platser att visa konst på utan också att det finns adekvata produktionslokaler, som ateljéer och kollektivverkstäder till hyror som professionella bild- och formkonstnärer med låga inkomster har råd med.

Ett sätt att säkerställa detta är att inrätta ateljéstöd för bild- och formkonstnärer. Ett sådant stöd finns redan i vissa kommuner, som Stockholms stad, Uppsala och Värmdö. Regionen skulle kunna följa efter med liknande stödordningar på regional nivå för att säkerställa att nå ut till bild- och formkonstnärer i alla länets kommuner. Ett annat sätt att stärka infrastrukturen är att införa så kallade ”kulturhyra” som i Göteborg där Kommunstyrelsen 2020 beslutade att anta en ny modell för hyressättning av lokaler för kultur- och föreningslivet som innebär en fast hyresnivå oavsett skick och läge.¹³

Vi vill också se att ateljéer och andra konstnärliga produktionsplatser får en naturlig plats i stads- och samhällsplaneringen. I vår rapport ”Ateljéerna i Sverige” kan ni läsa mer om bild- och formkonstnärers arbets- och produktionslokaler.¹⁴

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Gävleborg:

- Kartlägger behovet av adekvat infrastruktur för bild- och formsektorn i Gävleborg.
- Anslår medel för riktade näringsbidrag till ateljéföreningar, kollektivverkstäder och andra konstnärliga produktionsplatser i länet.

Digitaliseringen och upphovsrätten

På sid. 70 står att ”Omställningen med ökad digitalisering ställer nya krav på företagen och ger även nya möjligheter, samtidigt som det saknas viss kompetens kopplat till digitalisering”.

Vi tycker att det är utmärkt att Regional kulturplan Gävleborg 2023-2026 uttalar det faktum att det digitala landskapet inte bara innehåller möjligheter utan även ställer krav. Under 2022 kommer det så kallade upphovsrätts-direktivet (DSM-direktivet) att implementeras i svensk lag och Konstnärernas Riksorganisation bevakar de nya reglernas tillämpning vad avser kraven på skäliga ersättning för upplåtelser av upphovsrätt och samarbetar med Bildupphovsrätt för att säkerställa att det skrivs strategiska avtal gällande bildlicenser för bild- och formkonst.

¹³ Stadsledningskontoret Göteborgs stad, *Principer för långsiktigt hållbar hyressättning av lokaler för förenings- och kulturliv*, Dnr 1281/16, antaget i kommunstyrelsen 2020-02-05.

¹⁴ Konstnärernas Riksorganisation, *Ateljéerna i Sverige* (2021), <<http://kro.se/rapporter/ateljeerna-i-sverige/>> .

Regionens satsningar på digitaliseringens möjligheter genom t.ex. Art Lab bör därför även inkludera kunskap om upphovsrätten och när avtal måste skrivas och ersättning utgå. Vi uppmanar därför regionen att stödja intern och extern kompetensutveckling som belyser digitaliseringens och upphovsrättens möjligheter och utmaningar, även för upphovsrättsinnehavare i länet, samt rekommenderar att både regionen och kommunerna skriver licensavtal med Bildupphovsrätt.